

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี
The Role of the Village Chief the Headman in Managing the Conflict
in Lopburi Province

ศิริชัย เพชรรัช¹ และ วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง²

Sirichai Petcharak, and Waraporn Subruangthong

Received June 2, 2023 & Revise June 27, 2023 & Accepted June 28, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดลพบุรี โดยใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ ยามาเน่ ได้จำนวน 202 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่น .80 วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลโดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1)บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2)ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ด้านการบังคับ ด้านการหลีกเลี่ยง ด้านการปรองดอง ด้านความร่วมมือร่วมใจ ด้านการประนีประนอมภาพรวมอยู่ในระดับมาก การทดสอบสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ การศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่าง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี พบว่าทั้งหมดในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ข้อเสนอแนะทั่วไป ด้านการบังคับนั้นเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคู่กรณีขึ้นการตัดสินใจยุติความขัดแย้งของเจ้าปกครองของรัฐด้านการปกครองท้องถิ่นที่ได้รับการโต้แย้งจากผลหรือการตัดสินใจยุติ

คำสำคัญ: บทบาท, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, บริหารความขัดแย้ง

Abstract

^{1,2} ผู้ช่วยศาสตราจารย์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Assistant Professor, Thepsatri Rajabhat University

E-Mail: waraporn.ns@gmail.com

This article were the objectives of 1) to study the working condition of village headmen. village headman in conflict management in Lop Buri Province, and 2) to study factors affecting the role of village headmen. Village Headman in Conflict Management in Lopburi Province use quantitative research The sample group used in the research consisted of village chiefs. Village Headman in Lopburi Province By using the method of calculating the sample size according to Yamane's method, there were 202 people. The research tools were questionnaires with a confidence value of .80. Data were analyzed and presented by finding frequency, percentage, mean, and section. standard deviation The study found that 1) Role of village chiefs The village headman in conflict management in Lop Buri Province found that the overall level was at a high level. 2) Factors affecting the role of village chiefs Village Headman in Conflict Management in Lopburi Province Force side of avoidance reconciliation cooperation. The overall compromise aspect was at a high level. hypothesis testing The results of the analysis of variables related to the role of village chiefs Village Headman in Conflict Management in Lopburi Province the relationship between gender, education, the relationship between Term of office with the role of chief Village Headman in Conflict Management in Lopburi Province It was found that overall there was no relationship with the role of the headman. Village Headman in Conflict Management in Lopburi Province general recommendation On the compulsory side, when there is a conflict between the parties, the decision to settle the conflict of the local government should be contested by the result or decision of the settlement.

Keywords: Role, village chief and headman, conflict management

บทนำ

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำฝ่ายปกครองเป็นสถาบันที่มีอยู่คู่สังคมไทยมาช้านาน ถือเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันการเมืองการปกครอง ซึ่งได้ถือกำเนิดและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โดยกำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทและอำนาจ หน้าที่ในเขตตำบลและหมู่บ้านที่เรียกกันว่า “การปกครองท้องถิ่น” กำนันผู้ใหญ่บ้านจึงมีฐานะเป็นผู้แทนของรัฐที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับประชาชนในท้องที่ช่วยในเรื่องการประสานงาน การประชุม ลูกบ้าน การแจ้งข่าวสารของทางราชการให้ลูกบ้านทราบ และดูแลความสุขทุกข์ของลูกบ้านในด้าน ต่างๆ ดังนั้น กำนันผู้ใหญ่บ้านจึงมีสถานะที่เป็นทั้ง

ผู้แทนประชาชนและเป็นผู้นำของชุมชน กล่าวคือ ผู้ใหญ่บ้านรับผิดชอบบทบาทสองด้านพร้อมกัน คือ กิ่งข้าราชการประจำและกิ่งข้าราชการการเมืองในระดับท้องถิ่น โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเปรียบเสมือนกลไกที่สำคัญของการปกครองในส่วนท้องถิ่นและเป็นตัวแทนของกระทรวงมหาดไทยในการเป็นผู้นำตำบลหมู่บ้านที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ช่วยเหลือทางราชการในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนในตำบลหมู่บ้าน ประสานประชาชนในพื้นที่นำนโยบายของรัฐ กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ มาปฏิบัติในพื้นที่และเป็นผู้แทนประชาชน ในตำบลหมู่บ้านในการติดต่อกับภาคส่วนต่างๆ รวมทั้งประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การพัฒนาเอกชนหรือภาคธุรกิจเอกชนร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีสถานะและมีบทบาทเป็นผู้แทนประชาชน เป็นผู้นำของชุมชน เนื่องจากไม่ได้มีสถานะเป็นข้าราชการของรัฐเต็มตัว อีกทั้งมิได้ทำงานให้แก่ทางราชการเต็มเวลา บทบาทและหน้าที่ดังกล่าว ส่งผลให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ต้องดูแลความสุขทุกข์ของประชาชนที่เรียกกันว่า “ลูกบ้าน” ในด้านต่างๆ เป็นอันมาก ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นของตำบลหมู่บ้าน กิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม และทางด้านจิตใจของลูกบ้าน ฯลฯ (Theppanya P.(2017) อย่างไรก็ตาม การบริหารและการปกครองท้องถิ่นที่ผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เรียกว่าตำบลและหมู่บ้าน ในปัจจุบันนี้ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก และมีผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กล่าวคือ ในประการที่หนึ่ง เป็นผลสืบเนื่องมาจากการตราพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (District Council Act and Subdistrict Administrative Organization, 1994) ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่ขึ้นทั่วประเทศ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ส่งผลให้มีการยกฐานะสุขาภิบาลเดิมขึ้นเป็นเทศบาลตำบล มีการกำหนดแผนงานและขั้นตอนให้มีกระจายอำนาจและถ่ายโอนงานให้เทศบาล และให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นชั้นล่าง นอกจากนี้ ได้มีการขยายบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นชั้นบน ฯลฯ

ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการปฏิบัติงานประณีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านไว้ว่า เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะให้คณะกรรมการหมู่บ้านทำการประณีประนอมข้อพิพาทให้ก็ให้แจ้งผู้ใหญ่บ้านทราบในฐานะประธานคณะกรรมการหมู่บ้านจะต้องดำเนินการพิจารณาแก้ไขความขัดแย้งในหมู่บ้านของตนเอง นอกจากนั้น ผู้ใหญ่บ้านในยุคปัจจุบันยังมีบทบาทที่สำคัญยิ่ง คือ บทบาทในการบังคับให้คู่กรณีที่เกิดความขัดแย้งยอมทำตามการตัดสินใจหรือคำสั่งตามอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครองดูแลหมู่บ้าน เพื่อยุติปัญหานั้นให้หมดไป หรือบทบาทในการหลีกเลี่ยงปัญหา เพื่อหลบเลี่ยงปัญหาที่ไม่สำคัญเปลี่ยนประเด็นการสนทนา เพื่อไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนำข้อโต้แย้งมาหาตนเองได้หรือบทบาทในการปรองดองปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นด้วยการไกล่เกลี่ยความขัดแย้งโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นคู่ขัดแย้งยอมสละความต้องการของตนเองหรือผลประโยชน์บางส่วน

เพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามบรรลุความต้องการและพึงพอใจในการแก้ไขปัญหา หรือบทบาทในการขอความร่วมมือร่วมใจจากคู่ขัดแย้งในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา มีความพร้อมใจความนึกคิดไปในทางเดียวกัน ยอมช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยทั้งสองฝ่ายยอมรับการตัดสินใจซึ่งกันและกัน หรือบทบาทในการประนีประนอมเพื่อให้คู่ขัดแย้งมาทำความตกลงในปัญหาด้วยการยอมผ่อนผันในปัญหาจากหนักให้เป็นเบาด้วยการระงับข้อพิพาทระหว่างกัน (Naveekarn.S. (2003)

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความหมายในทางการเมืองและการบริหารงานด้านการเมืองเป็นเรื่องสำคัญที่มีในสังคมและกลไกทางการเมืองทั้งหลาย การบริหารงานที่ดีมีประสิทธิภาพจะนำไปสู่การพัฒนาในท้องถิ่นให้ได้รับความเจริญเติบโต หรือบทบาทที่จะรวบรวมและแบ่งสรรพลังที่มีคุณค่าทางสังคม หรือการดำเนินนโยบายทางการเมือง และการปฏิบัติราชการต่างๆ โดยจัดสรรผ่านโครงสร้างอำนาจทางการเมือง อันได้แก่กลไกของรัฐ ซึ่งแก่นนาระดับผู้นำของท้องถิ่นซึ่งเรียกขานกันว่า ผู้ใหญ่บ้าน เป็นหน่วยการปกครองในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็นประชาธิปไตยระดับล่างที่มีการกระจายอำนาจลงมา เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ถือได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรากฐานของการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่า หรือการดำเนินนโยบายทางการเมือง และการปฏิบัติราชการต่างๆ ไปสู่ประชาชนโดยแท้จริง โดยมีผู้นำระดับหมู่บ้าน เป็นบุคลากรเป็นตัวเชื่อมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนที่เป็นอำนาจประชาธิปไตยโดยตรง (Jodnork. K.et al. (2016) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่พึงประสงค์ในทศวรรษใหม่ต้องมีความรู้หรือมีองค์ประกอบในหลายๆเรื่องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดและยังคอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในหลายๆเรื่อง ในงานด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นการทะเลาะวิวาทกันของชาวบ้านต้องคอยไกล่เกลี่ยช่วยเหลือประนีประนอมให้ชาวบ้านได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข(Phra Traithep Lamsriwongsa & Phathong K., 2022)

การศึกษาครั้งนี้เพื่อนำเสนอการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในตำบลและหมู่บ้าน จะได้รับการแก้ไขมากขึ้นเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเป็นสำคัญกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีการแสดงบทบาทในฐานะผู้ปกครองท้องถิ่นในการยุติปัญหาความขัดแย้งไม่ให้กลายเป็นข้อพิพาทเป็นคดีความสู่ศาลมากขึ้น ซึ่งการแสดงออกถึงบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แต่ละวิธีย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของความขัดแย้ง สถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาและอำนาจในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง Naveekarn.S. (2003) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรีเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง และจะพัฒนาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรีให้ประสบความสำเร็จได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. กำหนด ผู้ใหญ่บ้านที่มี เพศต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในจังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน
2. กำหนด ผู้ใหญ่บ้านที่มี อายุต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในจังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน
3. กำหนด ผู้ใหญ่บ้านที่มี ระดับการศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในจังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน
4. กำหนด ผู้ใหญ่บ้านที่มี ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในจังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

สภาพทั่วไปของกำหนด ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำหนด ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ตอนที่ 3 บทบาทของกำหนด ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้ง

ขอบเขตทางด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยกำหนดกำหนด จำนวน 42 คน ผู้ใหญ่บ้านจำนวน 364 คน รวมทั้งหมด 406 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของทาโร ยามาเน่ (Yamane Taro) (1973) ได้จำนวน 202 คน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทผู้นำชุมชนในการแก้ไขความขัดแย้ง

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า ผู้นำ (Leader) เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งต่อความสำเร็จขององค์การทั้งนี้ เพราะผู้นำมีภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องวางแผนสั่งการดูแล และควบคุมให้บุคลากรขององค์การปฏิบัติงานต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ปัญหาที่เป็นที่สนใจของนักวิชาการและบุคคลทั่วไปอยู่ตรงที่ว่า ผู้นำทำอะไรหรือมีวิธีการนำอย่างไรจึงทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามเกิดความผูกพันกับงานแล้วทุ่มเทความสามารถ และพยายามที่จะทำงานสำเร็จด้วยความเต็มใจ ในขณะที่ผู้นำบางคนอย่างไร นอกจากผู้ใต้บังคับบัญชาก็จะไม่เต็มใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเกลียดชังและพร้อมที่จะร่วมกันขับไล่ผู้นำให้ไปจากองค์การ การมีภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) นับว่ามีความสำคัญอย่างมาก เพื่อที่จะทำให้องค์กรพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง (Change) ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรุนแรงมากในขณะนี้ นิยาม “ผู้นำ” ในด้านต่างๆ มีมากมายหลากหลาย

หลายทฤษฎี ขึ้นอยู่กับว่าใครจะชอบแบบไหน และแต่ละคนนั้นก็จะมี Style ของความเป็นผู้นำที่แตกต่างกัน ดังนั้น การจะบอกว่าผู้นำแบบไหนดีที่สุดหรือดีกว่ากันนั้นคงไม่สามารถบอกได้แน่ชัด และไม่สมควรที่จะนำมาพูดกันด้วย เพราะผู้นำแต่ละแบบก็มีข้อดี-ข้อเสียที่มีความแตกต่างกันออกไป รวมทั้งยังขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ความเป็นผู้นำก็อาจแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้น ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของงานและองค์การมีความเชื่อว่าผู้นำไม่ได้เป็นมาโดยกำเนิด การเป็นผู้นำสามารถสร้างขึ้นได้จากการที่ผู้นั้นใช้ความพยายามและการทำงานหนัก (Leaders are not born, leaders are made and they are made by effort and hard work) การเป็นผู้นำจึงเป็น เรื่องที่เรียนรู้ได้ ภาวะผู้นำเป็นคำที่มีผู้ให้นิยามมากมาย แต่ที่คนส่วนใหญ่เข้าใจตรงกันก็คือ เป็นกระบวนการอิทธิพลทางสังคมที่บุคคลหนึ่งตั้งใจใช้อิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้ปฏิบัติตามกิจกรรมต่างๆ ตามที่กำหนด รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การ ภาวะผู้นำจึงเป็น กระบวนการอิทธิพลที่ช่วยให้กลุ่มสามารถบรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบได้ด้วยหลายองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็น การให้ความไว้วางใจและเชื่อมั่นในภาวะผู้นำเพื่อเป็นตัวบ่งชี้ความน่าเชื่อถือได้มากที่สุดในความพอใจของพนักงานในองค์การ รวมถึงการสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพโดยภาวะผู้นำที่มีประโยชน์ในขอบข่ายที่สำคัญสามขอบข่าย นั่นคือ ภาวะผู้นำในการเอาชนะความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของคนในองค์การ

ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เสมอ โดยเฉพาะเมื่ออยู่ในระบบสังคม ปัญหาความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ทั่วไปที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน การจัดการความขัดแย้งในองค์การในสังคมทุกระดับไม่สามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งได้ ถือเป็นเรื่องปกติ หากปล่อยละเลยหรือเพิกเฉยอาจจะก่อให้เกิดปัญหาในอนาคต แต่หากมีการจัดการความขัดแย้งได้ ผลที่เกิดขึ้นจะสร้างความเจริญพัฒนาไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน และจะส่งผลดีต่อการบริหารงานคุณภาพในองค์การความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่อยู่ในระบบสังคมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และเป็นพัฒนาการขับเคลื่อนทางสังคม ซึ่งความขัดแย้งมีทั้งที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีกว่าเดิม และความขัดแย้งที่นำไปสู่ความเลวร้ายของสังคม แนวทางการจัดการความขัดแย้งจึงอยู่ที่การผสานผลประโยชน์ และจัดการความแตกต่างด้วยความสันติวิธี(Wongnasri. N. (2015)

องค์ประกอบของผู้นำและผู้นำชุมชน ผู้นำในระดับชุมชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก เพราะสามารถนำพาชุมชนของตนไปสู่การพัฒนาที่มีความเหมาะสมกับการเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ซึ่งองค์ประกอบของผู้นำชุมชนมีลักษณะที่ไม่ต่างจากลักษณะของผู้นำทั่วไป เพียงแต่ความเป็นผู้นำในระดับชุมชนนั้นจะมีความเป็นกันเองกับชาวบ้าน มีความใกล้ชิดและเป็นระบบเครือญาติซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ 1)มีความรู้ ความสามารถในกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชนเป็นอย่างดี 2)มีคุณธรรม เช่น ความโอบอ้อมอารี เป็นที่ยอมรับได้ในชุมชน 3)มีความมุ่งมั่นในการทำงาน 4)สามารถประสานต่อเรื่องต่างๆ ได้ 5)มีฐานะค่อนข้างมั่นคง 6)มีความเป็นกันเองสูง หรือมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ประเภทของผู้นำชุมชน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.ผู้นำที่เป็นทางการ เช่น ข้าราชการครู ตำรวจ คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน กำนัน สารวัตร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ฯลฯ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ

2.ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เช่น พระภิกษุสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน (ผู้มีความรู้ความสามารถในด้าน ต่างๆ) ข้าราชการบำนาญ หรือผู้มีฐานะทางการเงินดี ผู้นำคนหนึ่งๆ สามารถจัดอยู่ได้ในหลายประเภท โดยมีลักษณะของการผสมผสานอยู่ในบุคคลคนเดียวก็ได้ ซึ่งสามารถจัดประเภทของผู้นำได้ดังต่อไปนี้ 1)ผู้นำทางความคิด จะเป็นผู้นำที่นำเสนอความคิดในการพัฒนา เช่น คิดที่จะพัฒนาคนแล้วพัฒนา เศรษฐกิจ การพึ่งตนเองทางการเกษตรด้วยการทำเกษตรผสมผสาน การวิเคราะห์ชุมชน และทางเลือกในการแก้ไขปัญหา วิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มคนจน และการจัดการศึกษาเพื่อชุมชนโดยมีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน 2)ผู้นำทางด้านศีลธรรม โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำเริ่มจากการเทศน์สอนกรรมฐาน การลดละอบายมุขและประยุกต์กับงานพัฒนา 3)ผู้นำทางด้านอาชีพ เทคนิค การปฏิบัติ 4)ผู้นำด้านการพูด แบบกระตุ้นเร้าทั้งแนวคิด และการปฏิบัติ 5)ผู้นำที่สามารถประยุกต์งานราชการกับเป้าหมายเพื่อชาวบ้าน 6)ผู้นำทางการประสานทรัพยากรภายในและภายนอกชุมชน ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของผู้นำไม่ว่าจะเป็นแบบทางการหรือไม่เป็นทางการ ก็คือจะต้องมีลูกน้อง มีเงื่อนไขในการปกครองต่างๆ เช่น กฎระเบียบ ข้อบังคับ การให้คุณให้โทษ ฯลฯ นอกจากนี้ผู้นำยังมีเรื่องของวิสัยทัศน์ ความซื่อสัตย์ การจัดความสำคัญก่อนหลัง ความสามารถในการสร้างสรรค์การเปลี่ยนแปลงทางบวก ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสารที่ดีและมีวินัย

คุณลักษณะของผู้นำ คุณสมบัติที่ผู้นำแต่ละท่านมีอยู่โดยไม่จำเป็นต้องเหมือนกันโดยหลักการสัปปุริสธรรม คือ คุณธรรมของผู้นำที่จะต้องรู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาลเวลา รู้ชุมชน รู้บุคคล และเลือกใช้คุณธรรมนั้นอย่างเหมาะสม เพราะถ้าผู้นำรู้จักสภาพการณ์ที่เหมาะสมย่อมสามารถที่จะนำพาสังคมไปสู่ความเป็นสังคมแห่งความดีงาม หลักการที่ทำให้เป็นผู้นำนั้นประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ การรู้จักตนเองและค้นหาปรับปรุงตัวเอง ให้รู้จักตัวเอง ให้เกิดความเชี่ยวชาญ เพื่อขึ้นนำองค์กรสู่สิ่งใหม่ๆ ด้วยความรับผิดชอบและมีการวางแผนในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่คนในชุมชน รวมถึงเป็นตัวอย่างให้กับบุคคลอื่น และเข้าถึงผู้คนในชุมชนด้วยความเข้าใจ ทำให้สามารถสื่อสารกับผู้คนในชุมชนได้ง่าย เพื่อให้การสื่อความหมายเป็นแนวทางก้าวไปสู่ความสำเร็จดังกล่าว่า ผู้นำที่ดีต้องเป็นบุคคลที่มีศีล สมาธิ และปัญญา ที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่จุดหมาย คุณลักษณะอีกประการหนึ่งที่แสดงออกถึงการเป็นผู้นำที่มีวุฒิภาวะคือ ความตระหนักในความรับผิดชอบ เช่น ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับเลือกเข้ามาเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคมส่วนรวม เป็นต้น โดยมีลักษณะของการเกิดผู้นำ ได้แก่

1. ผู้นำที่เกิดจากการพัฒนาชุมชน ผู้นำประเภทนี้ทำให้ชาวชุมชนเชื่อมั่นและเข้าร่วมกิจกรรมตลอด ลักษณะผู้นำประเภทนี้ เน้นการประชาสัมพันธ์ การประชุม การประสานกับเพื่อนชุมชนอื่นๆ และถ่ายทอดได้ดี สมาชิกเข้าใจง่าย มีความโปร่งใส เคารพกติกาที่วางร่วมกัน

2. ผู้นำการต่อสู้ เมื่อเกิดปัญหาหรือมีสถานการณ์ต้องเผชิญหน้ากับทางราชการ หรือโรงงานอุตสาหกรรม จะมีผู้นำที่เป็นคนหนุ่ม การที่จะต่อรองและเรียกร้องสิทธิแต่จะไม่ค่อยมีคุณธรรม ผู้นำประเภทนี้ระยะหลังหาผลประโยชน์ใส่ตัวเอง ทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนในภาวะปกติ โดยสรุปว่า ผู้นำหมายถึง บุคคลที่มีความสามารถช่วยให้ผู้อื่นหรือชุมชนได้มีข้อตกลงร่วมกัน และพยายามหาทางออกเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ พฤติกรรมของผู้นำนั้นจะมีอิทธิพลเหนือบุคคลทั่วไปเพื่อก่อให้เกิดการร่วมมือกันทำงาน โดยมุ่งความสำเร็จเป็นสำคัญหรืออาจกล่าวได้ง่ายๆ คือผู้ที่มีความอำนาจหรืออิทธิพลทางสังคมสามารถชักจูงคนในสังคมของตนได้

ภาวะผู้นำ (LEADERS) ดังนี้

L = Listening & Learning ผู้นำที่ดีไม่ใช่ผู้ที่ชอบสั่งการให้ผู้อื่นทำงานแทนเท่านั้นแต่ผู้นำที่ดีต้องมีทักษะในการฟังคือต้องฟังอย่างตั้งใจและเข้าอกเข้าใจ

E = Ethic คุณธรรมที่ว่าเป็นความงดงามในจิตใจ (Integrity) ช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าของท่าน

A = Ability ผู้นำที่ดีต้องมีความสามารถ (Competence) และมีบุคลิกลักษณะ (Characters) เป็นที่น่าเชื่อถือมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน

D = Dominance ไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าผู้นำที่มีคุณธรรมสามารถสร้างบารมี (Charisma) ให้กับตนเอง ได้โดยบารมีในที่นี้คือ การแสดงออกให้ผู้อื่นยอมรับและทำงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ โดยไม่รู้สึกรำคาญบังคับ

E = Employee-center การเป็นผู้นำที่ดีต้องรู้จักเข้าใจและประสานใจระหว่างผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์อันดีในการทำงานสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ซึ่งจะเอื้อไปถึงการทำงานเป็นทีมอย่างมีความสุข

R = Reinforcement การสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จร่วมกันซึ่งเป็นหนึ่งในคุณสมบัติที่ท่านสามารถสร้างทีมของท่านให้แข็งแกร่ง

S = Stability (No bias) ความยุติธรรม หากองค์กรใดมีความลำเอียงผู้ใต้บังคับบัญชาทำดีเท่าไรก็เหมือนไม่ทำเสียดีกว่าท่านผู้นำอาจปล่อยคนทำงานมือดีหลุดมือไปในไม่ช้า

ความหมายของชุมชน ชุมชนในที่นี้ตรงกับคำว่า Community ในภาษาอังกฤษซึ่งตามความหมายที่คนทั่วไปเข้าใจ หมายถึงการที่คนมาอยู่ร่วมกันหรือมาชุมนุมกันจากความหมายนี้เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่ายังไม่ชัดเจนพอ เป็นความหมายที่มีขอบเขตกว้างมาก นักสังคมวิทยาที่มีชื่อเสียงหลายๆท่านได้พยายามศึกษาพฤติกรรมหรือ การกระทำของคนที่อยู่รวมกันเป็นพวกๆ แล้วจึงสรุปความหมายของคำว่าชุมชนไว้ต่างๆ ดังนี้ ราชบัณฑิตให้ความหมายชุมชนหรือประชาคม คือ

1. กลุ่มย่อยที่มีลักษณะหลายประการเหมือนกัน ลักษณะสังคม แต่มีขนาดเล็กกว่าและมีความสนใจร่วมที่ประสานงานในวงแคบกว่า ชุมชน หมายถึง เขต พื้นที่ระดับของความคุ้นเคย และการติดต่อระหว่าง

บุคคล ตลอดจนพื้นฐานความยึดเหนี่ยวเฉพาะบางอย่างที่ ทำให้ชุมชนต่างไปจากกลุ่มเพื่อนบ้าน ชุมชนมีลักษณะเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตัวเองที่จำกัดมากกว่าสังคมแต่ ภายในวงจำกัดเหล่านั้นย่อมมีการสร้างสรรค์ ไกล่ลี้ดีกว่า และความเห็นอกเห็นใจลึกซึ้งกว่า อาจจะมีสิ่งเฉพาะบางประการที่ผูกพันเอกภาพ เช่น เชื้อชาติ ต้นกำเนิดเดิมของชาติหรือศาสนา

2. ความรู้สึกและทัศนคติทั้ง มวลที่ผูกพันปัจเจกบุคคลให้รวมเข้าเป็นกลุ่ม (Royal Academy, 1981) Robert M MacIver ให้ความหมายไว้ในหนังสือ Society, Its Structure and changes ว่า ชุมชนคือ กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันและสมาชิกทุกคนได้ให้ความสนใจในเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นร่วมกัน มิเพียงแต่ ให้ความสนใจอย่างใดอย่างหนึ่งเฉพาะแต่ให้ความสนใจโดยทั่วไป ซึ่งมีขอบเขตมากพอที่จะอยู่ร่วมกัน ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้แล้วชุมชนนั้นอาจหมายถึงการอยู่ร่วมกันอย่างง่ายๆ เช่น หมู่บ้านหนึ่ง ชนเผ่าหนึ่ง หรือการอยู่ร่วมกันขนาดใหญ่ เช่น เมืองหนึ่งๆ หรือประเทศหนึ่ง (Techarin, 2004) Roland Warran ให้ความหมายไว้ว่า “ชุมชน” หมายถึง กลุ่มบุคคลหลายๆ กลุ่มมารวมกันอยู่ในอาณาเขตและภายใต้กฎหมาย หรือข้อบังคับอันเดียวกัน มีการสร้างสรรค์กัน มีความสนใจร่วมกัน มีผลประโยชน์คล้ายๆ กันมีแนวพฤติกรรม เป็นอย่างเดียวกัน เช่น ภาษาพูด ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือพฤติกรรมอย่าง หนึ่งก็คือ มีวัฒนธรรมร่วมกัน

Cristient T Onussenb,(2004) อธิบายว่า “ชุมชน” ได้แก่ คนที่อยู่ร่วมกันในขอบเขตทาง ภูมิศาสตร์ที่แน่นอน และมีความสัมพันธ์และโครงสร้างทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องและพึ่งพาอาศัยกัน ความสัมพันธ์และ โครงสร้างดังกล่าวมีวิวัฒนาการขึ้นมาจากกระบวนการกลุ่มที่ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ทางสิ่งแวดล้อมของชุมชนจึงถือได้ว่าเป็นกลุ่มทางดินแดน ทั้งนี้เพราะการพึ่งพาอาศัยกัน และการอยู่ร่วมกัน เป็นปึกแผ่นภายในกลุ่มเกิดขึ้นได้เนื่องจากคนในกลุ่มสำนึกเรื่องเอกภาพ และความสามารถของชุมชนอัน เพียงพอในการควบคุมกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเกิดขึ้นในขอบเขตทางดินแดน กรมการพัฒนา ชุมชน (Department of Community Development, 1983) ให้ความหมายว่า “ชุมชน” หมายถึง กลุ่มคน ที่มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน และสามารถดำเนินงานกิจกรรมใดๆ เพื่อ ประโยชน์ร่วมกันได้ สรุปได้ ว่า ชุมชน หมายถึง พื้นที่ที่มีกลุ่มคนพักอาศัยอยู่ร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปอยู่ร่วมกันระยะเวลาที่ยาวนานจน เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันไม่ว่าในเมืองหรือชนบท โดยกายภาพมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนิน ชีวิตร่วมกัน เช่น มีถนนหนทางไฟฟ้า ประปา วัด/ศาสนสถาน โรงเรียน เป็นต้น คนกลุ่มนี้มีลักษณะทางสังคม และเศรษฐกิจบางอย่างร่วมกัน มีขอบเขตอาณาบริเวณที่ชัดเจน มีความสนใจและปฏิบัติตนในวิถี ชีวิตประจำวันที่คล้ายคลึงกัน และมีความสัมพันธ์กันภายในข้อตกลงของการอยู่ร่วมกัน ในกลุ่มของตนภายใต้ กฎระเบียบกฎเกณฑ์เดียวกัน

โครงสร้างของชุมชน หมายถึง ส่วนที่ประกอบและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นโครงสร้างชุมชน ซึ่งประกอบด้วยส่วนใหญ่ ดังนี้

1. กลุ่มคน หมายถึงการที่คน 2 คนหรือมากกว่านั้นเข้ามาติดต่อกันเกี่ยวข้องกันและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันทางสังคมในช่วงเวลาหนึ่งด้วยความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันความมุ่งหมายนั้นอาจเป็นการร่วมมือช่วยเหลือกันหรือเป็นศัตรูต่อกันก็ได้ และในการมารวมกลุ่มนี้จะมีการคาดคะเนพฤติกรรมซึ่งกันและกัน และจะต้องปรับปรุงพฤติกรรมให้เป็นไปในลักษณะที่คนในกลุ่มต้องการในแง่ของชีวิตวิหยาณมนุษย์เป็นสิ่งที่ชีวิตเช่นเดียวกันกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ จึงจำเป็นจะต้องตอบสนองความต้องการทางสรีรวิทยาและจิตวิทยาซึ่งความต้องการนี้จะต้องตอบสนองด้วยศักยภาพหรือความสามารถซึ่งจะสมบูรณ์ได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ประสบการณ์และพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ เมื่อมนุษย์เกิดมาในโลกนี้ในระยะแรกจะยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จึงจำเป็นจะต้องอาศัยการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนจากบุคคลอื่นรอบข้าง จึงนับว่าเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้มนุษย์มารวมกลุ่มกัน อาจกล่าวได้ว่ามนุษย์รวมกลุ่มกันเพราะแรงขับเคลื่อนทางธรรมชาติ 2 ประการ คือ 1) ความหิวกระหาย ซึ่งเป็นความหิวกระหายทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ได้แก่

อาหาร ความต้องการทางเพศ การสังสรรค์สมาคมกันคนอื่น เป็นต้น ซึ่งความต้องการเหล่านี้มันเองที่ก่อให้เกิดการสังสรรค์วัฒนธรรมต่างๆ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การเพาะปลูก การสมรส และครอบครัว การศึกษา ศาสนา ฯลฯ และ 2) การหลีกเลี่ยงต่างๆ เช่น หลีกเลี่ยงภัยธรรมชาติ หลีกเลี่ยงความเจ็บป่วยต่างๆ และความตาย เป็นต้น นอกจากนี้ ถ้าจะแบ่งกลุ่มโดยยึดความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มเป็นหลัก ก็อาจแบ่งได้ 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Groups) สมาชิกของกลุ่มอาจจะมีสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดด้วยเหตุทางการเป็นเครือญาติมิตรภาพ ลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มจะใกล้ชิด มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันอย่างลึกซึ้งซึ่งพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเมื่อมีความจำเป็นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ความใกล้ชิดนี้เป็นความสัมพันธ์กันทั้งทางร่างกายและจิตใจ สมาชิกในกลุ่มจะมีความรู้สึกร่วมกัน คือถ้าสมาชิกคนอื่นมีความสุขสมาชิกอื่นๆก็จะรู้สึกทุกข์ร้อนด้วยในทางตรงกันข้ามถ้าสมาชิกมีความสุข สมาชิกอื่นๆก็จะมีสุขด้วยเช่นกันกลุ่มปฐมภูมิมักจะมีขนาดเล็กมีหน้าที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมหรือ “สังคมกรณ” (Socialization) แก่สมาชิกในอันที่จะทำตามตำแหน่งหน้าที่ของแต่ละคนได้ กลุ่มปฐมภูมิที่สำคัญมี 2 ชนิดคือ กลุ่มครอบครัว ซึ่งมีความผูกพันกันโดยเครือญาติ กลุ่มเพื่อนฝูง ซึ่งสัมพันธ์กันโดยมิตรภาพ กลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรียน เป็นต้น (2) กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Groups) กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่สมาชิกของกลุ่มขาดความคุ้นเคยใกล้ชิดสนิทสนม มีการพบปะกันเป็นครั้งคราว ความสัมพันธ์ของสมาชิกมักเป็นตามกำหนดกฎเกณฑ์ แบบแผนของกลุ่ม มีการสัมพันธ์กันเพื่อผลประโยชน์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มมักจะเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของคนใดคนหนึ่งมากกว่าความรู้สึกร่วมทางอารมณ์และเมื่อใดที่สมาชิกรู้สึกว่าตนจะไม่ได้รับประโยชน์หรือได้รับประโยชน์น้อยลง ก็อาจออกจากการเป็นสมาชิกได้ง่าย เพราะความสัมพันธ์ของสมาชิกมักเกิดจากผลประโยชน์มากกว่าอารมณ์ร่วมตัวอย่างของกลุ่มทุติยภูมิ เช่น กลุ่มนายจ้างกับลูกจ้าง กลุ่มพ่อค้ากับลูกค้า หน่วยราชการต่างๆ โดยปกติแล้วกลุ่มทุติยภูมิจะเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกมากเป็นกลุ่มใหญ่นอกจากนี้ ยังอาจแบ่งกลุ่มโดยยึดหลักสำคัญอื่นๆ ได้อีก เช่น การแบ่งกลุ่มโดยยึดลักษณะความสมัครใจของ

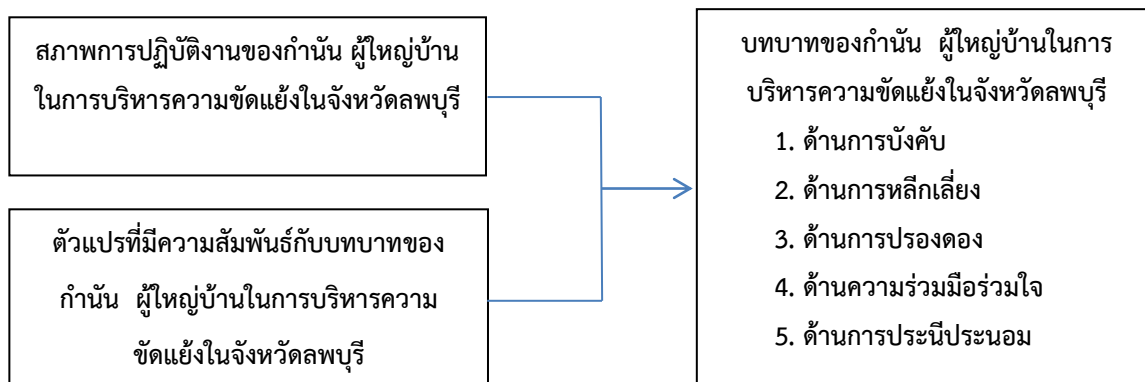

การเป็นสมาชิกกลุ่ม เช่น กลุ่มสมัครใจ กลุ่มไม่สมัครใจ หรือการแบ่งกลุ่มตามลักษณะประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มประกอบอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มประกอบอาชีพอุตสาหกรรม เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการจะแบ่งกลุ่มเป็นกี่ประเภท ประเภทใดบางนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้แบ่งเป็นหลักสำคัญ

2. สถาบันทางสังคม เมื่อคนมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มแล้ว และมีวิวัฒนาการไปถึงขั้นตั้งองค์กรทางสังคมแล้ว ก็จะมีการกำหนดแบบแผนของการปฏิบัติต่อกันของสมาชิกในกลุ่มเพื่อสามารถดำเนินการตามภารกิจกลุ่มได้ เป็นสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมให้ปฏิบัติไปในลักษณะที่สังคมต้องการ เพื่อการดำรงอยู่ของสังคมนั้น วิถีทางปฏิบัติซึ่งจัดตั้งขึ้นเป็นแบบแผนภายในสังคมหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและเป็นทางการของคนในสังคมนั้นหรือประเพณีที่สังคมได้ตั้ง หรือวางไว้เป็นระเบียบแบบแผน

สรุปได้ว่า สถาบันชุมชนหรือสังคม หมายถึง วิถีทางของการปฏิบัติซึ่งจัดขึ้นเพื่อก่อให้เกิดความเป็นระบบระเบียบและเป็นมาตรฐานที่ดี เป็นที่ยอมรับของมวลชนในสังคมทั้งปวง โดยมีองค์กรเป็นเครื่องรองรับตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆ ของสังคมได้เป็นอย่างดี การเสริมสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมให้แก่ท้องถิ่นชนบททุกแห่งทุกส่วน โดยการดำเนินการและการริเริ่มจากประชาชนเองการพัฒนาชุมชนต้องอาศัยความสามารถของรัฐบาลที่เป็นผู้แทนเข้าไปบริหารในด้านเครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนกระตุ้นและเร่งรัดให้ประชาชนมองเห็นปัญหาของตนเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับสภาพภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม และความคิดเห็นที่มีต่อปัญหาและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในเขตพื้นที่จังหวัดลพบุรี โดยมีประเด็นคำถามตอบแบบสอบถามมีเนื้อหา จำนวน 3 ตอน สามารถจำแนกได้ดังนี้ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านใน

การบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ตอนที่ 3 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูลการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อขอความร่วมมือจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตอบแบบสอบถาม
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม พ.ศ. 2565

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
2. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 79.7 อายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 55.4 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 52.5 ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.5

2. การทดสอบสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่าง **เพศ** กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี พบว่า ในภาพรวมและรายด้านเพศไม่มีความสัมพันธ์บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่าง **อายุ** กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี พบว่า ในภาพรวมและรายด้านอายุไม่มีความสัมพันธ์บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่าง **การศึกษา** กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี พบว่า ในภาพรวมและรายด้านระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่าง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี พบว่า ในภาพรวมและรายด้านระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี

3. บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี

3.1 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปรองดองมีค่าสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการประนีประนอม และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านความร่วมมือร่วมใจ

3.2 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ด้านการบังคับ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคู่กรณีขึ้น การตัดสินยุติความขัดแย้งของท่านได้รับการโต้แย้งจากผลหรือการตัดสินยุติมีค่าสูงสุด รองลงมาคือ ปัญหาความขัดแย้งยุติลงเนื่องจากท่านได้นำข้อกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษมาแสดงให้คู่กรณีได้รับทราบถึงผลการตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้น และลำดับที่สาม คือ ปัญหาความขัดแย้งยุติลงเนื่องจากท่านได้นำข้อกฎหมายเกี่ยวกับบทลงโทษมาแสดงให้คู่กรณียอมรับเงื่อนไขการตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้น

3.3 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ด้านการหลีกเลี่ยง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระหว่างการสนทนาปัญหาเกิดการโต้เถียงของคู่กรณี ท่านได้ระงับเหตุอารมณ์ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหายืดเยื้อหรือเสียเวลาของท่าน มีค่าสูงสุด รองลงมาคือเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นในหมู่บ้าน ท่านได้แสดงบทบาทแก้ไขปัญหามานาน เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงความรุนแรงของ ปัญหาที่ท่านนำไปสู่ความแตกแยก และลำดับที่สาม คือ ท่านได้หลีกเลี่ยงในการเจรจาต่อรองในเรื่องผลประโยชน์ เพื่อตัดสินยุติข้อปัญหาความขัดแย้งของคู่กรณีและญาติของทั้งสองฝ่าย

3.4 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ด้านการปรองดอง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านใช้อำนาจหน้าที่ด้วยวิธีการอมชอมในปัญหาก่อนใช้ มาตรการกฎหมายแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งที่เกิดขึ้น มีค่าสูงสุด รองลงมาคือท่านได้ชี้แจงให้คู่กรณีเข้าใจถึงผลกระทบและโทษที่จะได้รับตามกฎหมาย เมื่อคู่กรณีไม่ยอมรับข้อตกลงด้วยสันติวิธี และลำดับที่สาม คือ ท่านได้ใช้ความศรัทธาและความเชื่อถือจากลูกบ้านในการยุติปัญหาของคู่กรณีด้วยสันติวิธี

3.5 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ด้านความร่วมมือร่วมใจ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งในหมู่บ้าน ท่านได้ขอให้ลูกบ้าน ร่วมมือเข้าร่วมกระบวนการแก้ไขปัญหามีค่าสูงสุด รองลงมาคือท่านได้เชิญผู้อาวุโสหรือผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมในการพิจารณา แก้ไขปัญหาคือความขัดแย้ง และลำดับที่สาม คือ การแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งในหมู่บ้าน ท่านได้ขอให้ลูกบ้าน ร่วมมือเข้าร่วมกระบวนการช่วยแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งในหมู่บ้าน

3.6 บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ด้านการประนีประนอม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านยกกรณีตัวอย่างความรุนแรงที่เกิดขึ้น เนื่องจากไม่ยอมความกันเพื่อให้คู่กรณีเกิดการประนีประนอม มีค่าสูงสุด รองลงมาคือเมื่อมีการแก้ไขความขัดแย้งในหมู่บ้าน ท่านได้เปิดโอกาสให้บุคคลอื่นในหมู่บ้านเข้าร่วมช่วยเหลือกระบวนการแก้ไขข้อยุติและลำดับที่สาม คือ ท่านอธิบายผลกระทบที่เกิดขึ้นตามด้วยบทกฎหมายกับทั้งสองฝ่ายเพื่อประนีประนอมให้คู่กรณียุติความขัดแย้งระหว่างกัน

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาบทบาทของบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี พบว่า ในพื้นที่ของจังหวัดลพบุรีเป็นพื้นที่ ๆ ไม่มีปัญหาเรื่องความขัดแย้งรุนแรง ส่วนใหญ่อยู่กันแบบฉันทกันที่น้องถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน มีการทะเลาะเบาะแว้งบ้างบางครั้งคราวแต่ไม่รุนแรงมากนัก

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี พบว่าบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ได้ค้นพบองค์ความรู้ นั่นก็คือความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ การศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่าง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรีทั้งหมดในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี พบว่า ในพื้นที่ของจังหวัดลพบุรีเป็นพื้นที่ ๆ ไม่มีปัญหาเรื่องความขัดแย้งรุนแรง ส่วนใหญ่อยู่กันแบบฉันทกันที่น้องถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน มีการทะเลาะเบาะแว้งบ้างบางครั้งคราวแต่ไม่รุนแรงมากนัก ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเรื่องการรุกร้าที่ดินทำกินแต่ไม่มีทะเลาะกันถึงขั้นเลือดตกยางออก สาเหตุที่เกิดปัญหาความขัดแย้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งประชาชนในพื้นที่จะมีการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ต่างเชียร์ผู้สมัครที่เป็นญาติของตนเองหรือรู้จักกันเป็นการส่วนตัวแต่เมื่อการเลือกตั้งสิ้นสุดลงก็กลับมาคุยกันเหมือนเดิมเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น เมื่อมีการเลือกตั้งมักจะมีการพนันขันต่อว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ชนะมีการซื้อสิทธิขายเสียงกันอย่างโจ่งแจ้งแต่ไม่กล้ามีใครแจ้งตำรวจเนื่องจากเกรงกลัวอิทธิพล บางส่วนก็ขบอยากรให้มีการเลือกตั้งบ่อยๆ เนื่องจากได้รับเงินจากการซื้อสิทธิขายเสียง เมื่อมีปัญหาผู้นำชุมชนก็จะเข้าไปพูดคุยและทำความเข้าใจ เวลามีปัญหาส่วนรวมชาวบ้านก็จะออกมาร่วมมือกันอย่างแข็งขันในการแก้ปัญหาาร่วมกัน เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาเผาตอซังข้าว เป็นต้น ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kongphan. A. (2017). ได้ศึกษาเรื่อง บทบาททางการเมืองของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี และเพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนกับความคิดเห็นต่อบทบาททางการเมืองของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอ จังหวัดปทุมธานี โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษานี้พบว่า ในภาพรวมประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีความคิดเห็นต่อบทบาททางการเมืองของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมาก ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาส่งเสริมอาชีพ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการทะเบียนต่างๆ ด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และด้านนโยบายเร่งด่วนอื่นๆ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพและรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาททางการเมืองของกำนันผู้ใหญ่บ้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้ง ในจังหวัดลพบุรี พบว่า

ตัวแปรเพศกับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศต่างกันจะมีบทบาทในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะในปัจจุบันนี้การรับรู้ในข้อมูลต่างๆ ได้เปิดกว้างขึ้น มีระบบการเผยแพร่อย่างทั่วถึง กว้างขวาง จึงทำให้ทุกคนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เท่าเทียมกัน อีกทั้งกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ได้เปิดโอกาสให้บุคคลมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ทำให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย นอกจากนี้ด้านการศึกษาและการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคมนั้น ไม่ว่าเพศชายหรือเพศหญิงมีความเท่าเทียมกัน ทำให้ทุกคนมีความเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย นอกจากนี้ด้านการศึกษาและการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคมนั้น ไม่ว่าเพศชายหรือเพศหญิงมีความเท่าเทียมกันโดยเฉพาะเพศหญิงได้มีการปลูกจิตสำนึกในบทบาทของตนเองมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ความเหลื่อมล้ำในด้านต่างๆ ลดน้อยลง โดยดูจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า เพศชายกับเพศหญิงมีความรู้ต่อบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรีใกล้เคียงกันมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kesarin. S. (2019). ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิเคราะห์บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน โดยภาพรวมกำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งใน

ชุมชน อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาราย ด้านพบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านใช้การปรองดองในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งมากที่สุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านความร่วมมือร่วมใจ อยู่ในระดับมาก ด้านการประนีประนอม อยู่ในระดับ ด้านการหลีกเลี่ยง อยู่ในระดับมาก และด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการบังคับ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ การเปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคลกับบทบาทการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนพบว่า ในภาพรวมคุณลักษณะด้านอายุ การศึกษา ประสบการณ์ การดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกันมีผลต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งแตกต่างกัน

ตัวแปรอายุของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุต่างกันจะมีบทบาทในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ **จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้** สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการทำประชาพิจารณ์ได้หลายทาง เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ และการรับรู้ในข้อมูลต่างๆ ได้เปิดกว้างขึ้น มีระบบการเผยแพร่อย่างทั่วถึงกว้างขวาง จึงทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้นหลายทาง โดยขึ้นอยู่กับว่าประชาชนจะให้ความสนใจกับข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นเพียงใด โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ นักวิชาการหลายท่าน อาทิเช่น Maria (Maria, (1984) ได้ทำการศึกษาวิธีการแก้ปัญหาคความขัดแย้งของผู้บริหารวิทยาลัยในรัฐเพนซิลวาเนีย จำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารระดับสูงและระดับกลาง จำนวน 113 คน พบว่า

1. กลุ่มผู้บริหารใช้วิธีแก้ความขัดแย้งแบบแข่งขันกับความร่วมมือน้อยกว่ากลุ่มธุรกิจและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล
2. กลุ่มผู้บริหารที่มีการศึกษาสูง ใช้วิธีการแก้ปัญหาคความขัดแย้งแบบประนีประนอมกับแบบหลีกเลี่ยงสูงกว่ากลุ่มนักธุรกิจและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล
3. ผู้บริหารชายและหญิงใช้วิธีแก้ปัญหาคความขัดแย้งที่ไม่แตกต่างกัน
4. ผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยจะใช้วิธีประนีประนอมน้อยกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์มาก

3. ตัวแปรระดับการศึกษาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี พบว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีบทบาทในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ **จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้** สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีจะมีความรู้ต่อการมีบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรีมากกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งระบบการศึกษาทำให้บุคคลมีโอกาสที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีนั้น มีความสนใจและมีพื้นฐานที่ดีในการรับรู้และวิเคราะห์เหตุการณ์ ข้อมูลต่างๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสอดคล้องกับการศึกษาของนักวิชาการหลายท่าน อาทิเช่น Jodnork. K.et al. (2016).ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทในการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า 1)บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติดในพื้นที่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการเป็นผู้วางแผนโครงการ ด้านการเป็นผู้กระตุ้น ด้านการเป็นผู้

ประสานงาน ด้านการเป็นสื่อของการพัฒนา ด้านการเป็นผู้ติดต่อหรือเป็นตัวแทน และด้านการเป็นผู้ให้ความรู้ และชี้แนะแก้ไขปัญหาตามลำดับ เมื่อการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติดในพื้นที่ จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล จำแนกตามคุณลักษณะด้านเพศ ในภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการเป็นผู้วางแผนโครงการ 2) ด้านการเป็นผู้กระตุ้น และ 3) ด้านการเป็นผู้ประสานงาน จำแนกตามคุณลักษณะด้านอายุ และด้านระยะเวลาที่อยู่อาศัย พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติดในพื้นที่ภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ 1) ด้านการเป็นผู้ประสานงาน และ 2) ด้านการเป็นผู้ติดต่อหรือเป็นตัวแทน จำแนกตามคุณลักษณะด้านอาชีพ ระดับการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติดในพื้นที่ภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการเป็นผู้วางแผนโครงการ 2) ด้านการเป็นผู้ประสานงาน และ 3) ด้านการเป็นผู้ติดต่อหรือเป็นตัวแทน จำแนกตามคุณลักษณะด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติดในพื้นที่ภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการเป็นผู้กระตุ้น 2) ด้านการเป็นผู้ประสานงาน และ 3) ด้านการเป็นผู้ติดต่อหรือเป็นตัวแทน จำแนกตามคุณลักษณะด้านเขตพื้นที่อยู่อาศัย พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติดในพื้นที่ภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการเป็นผู้กระตุ้น

4. ตัวแปรระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่างกันจะมีบทบาทในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดสิงห์บุรีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ระหว่าง 41-50 ปี มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุด และประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ระหว่าง 11-25 ปี กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่อยู่ในท้องถิ่นมานานย่อมจะมีความรู้สึกรักผูกพันและห่วงใยมากกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่เพิ่งเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ทั้งการอยู่มานานทำให้รู้จักประชาชนในท้องถิ่นกันหมดทุกคนสามารถวิเคราะห์ได้ว่าประชาชนแต่ละคนมีลักษณะนิสัยเป็นเช่นไร มีพฤติกรรมที่ผิดศีลธรรมหรือออกนอกกฎหมายหรือไม่

บางส่วนก็เป็นญาติหรือบุตรหลานของตนเอง จึงทำให้มีการแสดงออกในส่วนของการเข้ามาควบคุมตรวจสอบ การจับกลุ่มพูดคุย การทำประชาคม การประท้วง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ได้ค้นพบองค์ความรู้ที่ความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี ความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ การศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่าง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรีทั้งหมดในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าบทบาทคือการใช้การปรองดองซึ่งผู้นำชุมชนก็จะเข้าไปพูดคุย และทำความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.2 ด้านการบังคับใช้นั้นเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างคู่กรณีขึ้นการตัดสินยุติความขัดแย้งของเจ้าปกครองของรัฐด้านการปกครองท้องถิ่นควรได้รับการโต้แย้งจากผลหรือการตัดสินข้อยุตินั้นๆ

1.3 ด้านการหลีกเลี่ยงนั้นระหว่างการพัฒนาปัญหาเกิดการโต้เถียงของคู่กรณี เจ้าปกครองของรัฐด้านการปกครองท้องถิ่นได้ระงับเหตุอารมณ์เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการโต้เถียงกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความขัดแย้งได้

1.4 ด้านการปรองดองนั้นเจ้าปกครองของรัฐด้านการปกครองท้องถิ่นใช้อำนาจหน้าที่ด้วยวิธีการอ้อมยอมในปัญหาก่อนใช้มาตรการกฎหมายแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

1.5 ด้านความร่วมมือร่วมใจนั้นมีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในหมู่บ้านโดยเจ้าปกครองของรัฐด้านการปกครองท้องถิ่นได้ขอให้ลูกบ้านร่วมมือเข้าร่วมกระบวนการแก้ไขปัญหาภายในชุมชนและท้องถิ่น

1.6 ด้านการประนีประนอมนั้นเจ้าปกครองของรัฐด้านการปกครองท้องถิ่นควรจะยกกรณีตัวอย่างเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น เนื่องจากไม่ยอมความกันจะเกิดผลเสียอะไรบ้าง เพื่อให้คู่กรณีเกิดการประนีประนอมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบของบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารความขัดแย้งในจังหวัดลพบุรี เปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ เช่น สระบุรี ชัยนาท อุทัยธานี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ จอดนอก.และคณะ (2559) บทบาทในการสร้างหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร* 13(62) 139-150
- พรชัย เทพปัญญา. (2560). การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 12(2), 181-202.
- พระ ไตรเทพ เอี่ยมศรีวงศาและเกษงา ผาทอง,(2565), กำนันผู้ใหญ่บ้านที่พึงประสงค์ในทศวรรษใหม่, *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 2(6),116-136
- พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
- ปิ่นพงษ์ วงศ์ณาศรี. (2558). ความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้ง: บริบทในสังคมไทย, *วารสารสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 4, 59-81.
- สมยศ นาวิการ. (2546). การบริหารและพฤติกรรมองค์การ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ
- สุพรรณิ เกสรินทร์.(2562). บทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการจัดการปัญหาความขัดแย้งในชุมชนอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช.สืบค้น 6 มกราคม 2562, จาก<http://www.hu.ac.th/Symposium2014/proceedings/data/3501/3501-4.pdf>
- อนุวัตร กองพันธุ์. (2560). บทบาททางการเมืองของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. (ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Laksila, P. (1992). Thai Society and Culture. Bangkok: Pikanet Printing. Maneerat, P. (1978). Social and Cultural Change. Bangkok: Thammasat University.
- The exhibition of the Royal Academy*, 1981. The 213th., 1981
- Revilla, Maria Vincenne.(1984) "Conflict Management Style of Man ... 45 1601-A; 1984.
- Robbins, Stephen P. Organization Theory: Structure, Design and Applications.
- Whitlock, F. A., & Hynes, J. V. (1978). Religious stigmatization: An historical and psychophysiological enquiry. *Psychological Medicine*, 8(2), 185–202. <https://doi.org/10.1017/S0033291700014252>
- Yamane, Taro.(1973) *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York: Harper & Row, Publishers, Inc.,

Translated Thai References

District Council Act and Subdistrict Administrative Organization, 1994

40th Anniversary

Journal of the Association of Researchers Vol. 28 No.2 April – June, 2023

- Jodnork. K.et al. (2016).The Role in Creation of a Drug-Free Village of Sub-District Chiefs and Village Headmen in Kusuman District, Sakonnakhon Province, *Graduate Studies Journal*, 13(62),139-150
- Kesarin. S. (2019). *The role of the headman. Village Headman in Managing Conflict Problems in Communities, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat Province*. Retrieved 6 January 2019, fromจาก [http://www.hu.ac.th/Symposium2014/Proceedings /data/3501/3501-4.pdf](http://www.hu.ac.th/Symposium2014/Proceedings/data/3501/3501-4.pdf)
- Kongphan. A. (2017). *Political roles of village headmen and village headmen. in the municipality Pathum Thani Province*. (Master of Political Science degree). Rangsit University
- Naveekarn.S. (2003). Management and organizational behavior. (3rd edition). Bangkok
- Phra Traithep Lamsriwongsa & Phathong K., (2022). The Desirable Village Chief and Headman in The new Decade, *Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University*, 2(6),116-136
- Theppanya P.(2017). Development of Efficiency up on Roles and Duties toward Chief of the Tambon & Village Headman, *Journal of Management Science Chiangrai Rajabhat University*, 12(2).181-202
- Techarin, P. (2004). *Policy and Strategy of Community Participation in Current Development Strategies*. Bangkok: Saksopa Publishing
- Wongnasri. N. (2015). Conflict and Conflict Management: Context in Thai Society. *Library Journal. Thaksin University*, 4, 59-81.

